

การพัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิต สาขาภาพยนตร์ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ
โดยใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน

นางรุ่งเพชร สงวนพงษ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF AN UNDERGRADUATE CURRICULUM IN PHYSICAL THERAPY
FOCUSING ON HEALTH PROMOTION USING OUTCOME-BASED EDUCATION

Mrs. Rungpetch Sanguanpong

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

501357

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิต สาขากายภาพบำบัดที่เน้น
การส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน

โดย

นางรุ่งเพชร สงวนพงษ์

สาขาวิชา

อุดมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์

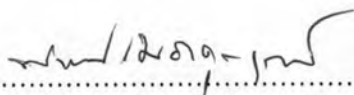
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

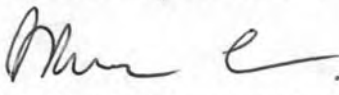
รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช

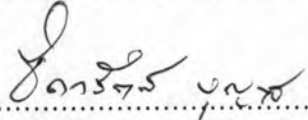
คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

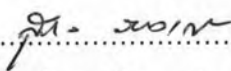
..... คณะบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

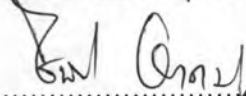
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุช)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวานิช)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชนัดดี อาคมานนท์)

รุ่งเพชร สงวนพงษ์ : การพัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิตสาขากายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน. (DEVELOPMENT OF AN UNDERGRADUATE CURRICULUM IN PHYSICAL THERAPY FOCUSING ON HEALTH PROMOTION USING OUTCOME-BASED EDUCATION)

อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์, อ.ที่ปรึกษาร่วม: รศ.ดร.ธิดารัตน์ บุญนุษ, 306 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของผู้ให้และผู้ให้บริการกายภาพบำบัด ในเรื่อง การส่งเสริมสุขภาพ วิเคราะห์คุณลักษณะของนักกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ ตามความต้องการของผู้ให้และผู้ให้บริการ พัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิตสาขากายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพโดยใช้ ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน และวิเคราะห์ความสอดคล้องของหลักสูตรฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น กับนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพของชาติ

ผลการศึกษา พบว่า ตามความคิดเห็นของหัวหน้าหน่วยงานกายภาพบำบัด หน่วยงานกายภาพบำบัดมีความต้องการจำเป็นที่จะพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพทั้งในด้านปริมาณงาน และคุณภาพของงาน โดยอุปสรรคของการให้บริการส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญ คือ ปริมาณผู้ป่วยที่ต้องให้การรักษายาวนานมีมากเกินไป หน่วยงานมีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และนักกายภาพบำบัดไม่มีเวลาในการให้ความรู้แก่ผู้ป่วย ในส่วนของผู้ใช้บริการกายภาพบำบัด ข้อมูลจากการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ทั้งผู้ป่วยที่ได้รับบริการกายภาพบำบัดและผู้ที่ถูกส่งตัวมาอยู่เป็นประจำ มีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะช่วยป้องกันตนเองจากการ เจ็บป่วยจนถึงระดับที่สามารถให้ความรู้กับผู้อื่นได้ และต้องได้รับการพัฒนาให้มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ คุณลักษณะของนักกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพตามความต้องการของผู้ให้และผู้ให้บริการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) ความรู้และความสามารถในการให้ความรู้ 2) ความมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้นำ และมีทักษะการดำเนินชีวิต 3) ความสามารถในการบริหารจัดการ 4) ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน 5) เป็นผู้ที่มีทักษะในวิชาชีพและการประยุกต์ใช้ และ 6) มีความรู้ และทักษะเกี่ยวกับชุมชน

การพัฒนาหลักสูตรกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ โดยใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน ดำเนินการโดยนำคุณลักษณะของนักกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ใช้แนวคิด SPICES model , PRISMS model, และหลักสูตรแม่ บรูณาการสาระสำคัญของความรู้ทางวิชาชีพกายภาพบำบัดและการส่งเสริมสุขภาพในการกำหนดแผนการสอนและเนื้อหารายวิชาของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ หลักสูตรฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับนโยบายของชาติด้านการสาธารณสุขที่มุ่งพัฒนาให้ประชาชนทั้งที่มีสุขภาพดีและผู้ที่มีเจ็บป่วยมีพฤติกรรม การส่งเสริมสุขภาพตนเอง เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรมีความครอบคลุมความรู้ที่กำหนดในมาตรฐานนักกายภาพบำบัดของไทย พร้อมทั้งมีการบูรณาการการส่งเสริมสุขภาพ แต่ยังคงขาดความชัดเจนในเรื่องชื่อของรายวิชาที่ยัง ไม่เน้นถึงการส่งเสริมสุขภาพ และระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติในชุมชนที่ควรจัดให้มากขึ้น

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต..... รุ่งเพชร สงวนพงษ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4684635027 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: CURRICULUM /PHYSICAL THERAPY / HEALTH PROMOTION / OUTCOME-BASED EDUCATION

RUNGPETCH SANGUANPONG: DEVELOPMENT OF AN UNDERGRADUATE CURRICULUM IN PHYSICAL THERAPY FOCUSING ON HEALTH PROMOTION USING OUTCOME-BASED EDUCATION. THESIS ADVISOR: ASST. PROF. PANSAK POLSARAM, Ph.D., THESIS COADVISOR: ASSOC. PROF. THIDARAT BOONNOOT, Ph.D., 306 pp.

The objectives of this research are to assess needs of the persons who give or receive health promotion from physical therapy services, to analyze the characteristics of physical therapist who performing health promotion services from the perspective of the giver and receiver of the services, to develop physical therapy curriculum focusing on health promotion through outcome-based education, and evaluate the curriculum in line with the national health promotion policy.

The results show that in the opinions of the heads of physical therapy departments, there are needs to improve both quality and quantity of health promotion services. The most important barriers in delivering health promotion services of the physical therapist are the over demanding needs for physical therapy, lack of staff and time to deliver the health education. The data from the clients show that they need to perceive the knowledge and training to perform health promotion practices. There are 6 characteristics which are very important for the physical therapists who perform health promotion services. They are 1) ability to transfer health education, 2) good human relations, leadership and life skills, 3) management skills, 4) morale and ethics in professional practices, 5) ability in apply knowledge to practice, and 6) knowledge and skills in dealing with the community.

Physical therapy curriculum focusing on health promotion is developed by taking the characteristics of physical therapists as the aim of the curriculum, planning the experience of learning by integrating the concepts of SPICES model, PRISMS model and latent curriculum, and designing the course contents by integrating physical therapy and health promotion. The evaluation of the experts indicates that the curriculum is well - designed and related to the national health promotion policy. The contents of all courses are related to the aim of the curriculum and cover the core physical therapy knowledge. The name of the courses are still unclear to represent health promotion. Also the time for community practices should be longer.

Department : Educational Policy, Management, and Leadership

Field of study : Higher Education

Academic year : 2007

Student's signature : *R. Sanguanpong*

Advisor's signature : *Pansak Pol.*

Co-advisor's signature : *Thidarat Boonnoot*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ช่วยเหลือดูแล เอาใจใส่ ให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ข้อคิด และความห่วงใยอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ "ครู" ผู้เป็นที่เคารพรักทั้งสาม ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปทีป เมธาคุณวุฒิ ผู้เป็นแบบฉบับของ ครูที่สอนด้วยการกระทำมากกว่าคำพูด ศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ว่องวาณิช ครูที่ให้แนวทางการวิจัยอันมีค่ายิ่ง และรองศาสตราจารย์ ชนัตถ์ อาคมานนท์ ครูผู้ซึ่งเมตตา และให้ความรักแก่ศิษย์เสมอมา

กราบขอบพระคุณสำหรับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงผู้ป่วย แผนกกายภาพบำบัดทุกท่าน ที่ได้สละเวลาในการให้สัมภาษณ์อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณ คุณกฤษณา พิเชิตพร และพี่ ๆ น้อง ๆ ชาวกายภาพบำบัดทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับผู้ป่วย

กราบขอบพระคุณ อาจารย์กิติมา จันทพานิชย์ อดีตคณบดีคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ที่ให้การสนับสนุนการศึกษาต่อในครั้งนี้ ขอขอบคุณอาจารย์ นพพร คุรุเสถียร, อาจารย์เสาวณีย์ วรรณมางกูร ผู้ซึ่งเป็นกัลยาณมิตร ให้กำลังใจ ห่วงใย และให้ความช่วยเหลือด้วยความเต็มใจเสมอมา และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและสาระประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอบบูชาแต่พระคุณบิดา มารดา ผู้ให้ความรัก ความห่วงใย สนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด สุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่เข้าใจ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง จนสามารถนำตนเองสู่ความสำเร็จด้านการศึกษาในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	25
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรโดยใช้ผลลัพธ์ปลายทางเป็นฐาน.....	26
ตอนที่ 2 การส่งเสริมสุขภาพ.....	32
ตอนที่ 3 การจัดการศึกษาทางการแพทย์.....	53
ตอนที่ 4 การประเมินความต้องการจำเป็น.....	59
ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	71
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	94
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	96
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	98

	ช หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
ประเด็นที่ 1 ความต้องการจำเป็นของผู้ให้และผู้ให้บริการกายภาพบำบัด ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ.....	105
ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักกายภาพบำบัด ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ.....	125
ประเด็นที่ 3 การพัฒนาหลักสูตรปริญญาบัณฑิตสาขากายภาพบำบัด ที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ.....	146
ประเด็นที่ 4 ผลการวิเคราะห์หลักสูตรกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ.....	180
หลักสูตรกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ.....	185
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	214
สรุปผลการวิจัย.....	214
การอภิปรายผล.....	223
ข้อเสนอแนะ.....	234
รายการอ้างอิง.....	236
ภาคผนวก.....	244
ภาคผนวก ก การคัดเลือกหลักสูตรกายภาพบำบัดของต่างประเทศ.....	245
ภาคผนวก ข รายชื่อเอกสารที่นำมาวิเคราะห์สาระฯ.....	247
ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ.....	251
ภาคผนวก ง แบบวิเคราะห์หลักสูตรเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ.....	252
ภาคผนวก จ สรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	255
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามประเมินความต้องการจำเป็นฯ.....	265
ภาคผนวก ช ผลการศึกษาโครงสร้างหลักสูตรฯ ต่างประเทศ.....	277
ภาคผนวก ซ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาการส่งเสริมสุขภาพ.....	292
ภาคผนวก ฌ การวิเคราะห์รายวิชาเพื่อทราบวัตถุประสงค์.....	302
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	306

สารบัญตาราง

ณ

หน้า

ตารางที่	2.1 วิวัฒนาการงานส่งเสริมสุขภาพของประเทศไทย.....	35
ตารางที่	2.8 ผลการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ.....	76
ตารางที่	3.1 รายชื่อหลักสูตรกายภาพบำบัดต่างประเทศที่นำมาศึกษา.....	85
ตารางที่	3.2 โรงพยาบาลประจำจังหวัดที่ทำการเก็บข้อมูล.....	87
ตารางที่	3.3 สรุปลักษณะตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	88
ตารางที่	3.4 กรอบการสัมภาษณ์ผู้ให้และผู้ให้บริการกายภาพบำบัด.....	93
ตารางที่	3.5 ประเด็นที่ใช้ในการศึกษาหลักสูตรฯ ต่างประเทศ.....	99
ตารางที่	3.6 สรุปขั้นตอน กระบวนการ และผลที่ได้จากการศึกษาวิจัย.....	104
ตารางที่	4.1 ความต้องการจำเป็นในการให้บริการกายภาพบำบัด.....	107
ตารางที่	4.2 ความต้องการจำเป็นในการให้บริการฯ ด้านการรักษาและฟื้นฟู.....	109
ตารางที่	4.3 ความต้องการจำเป็นในการให้บริการฯ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ.....	109
ตารางที่	4.4 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพงานบริการกายภาพบำบัด.....	111
ตารางที่	4.5 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพงานด้านการรักษา.....	112
ตารางที่	4.6 ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ.....	113
ตารางที่	4.7 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมสุขภาพ.....	115
ตารางที่	4.8 ความต้องการจำเป็นของผู้ป่วยในเรื่องความรู้.....	118
ตารางที่	4.9 ความต้องการจำเป็นของผู้ป่วยในเรื่องพฤติกรรมฯ.....	119
ตารางที่	4.10 ความต้องการจำเป็นของผู้ที่ออกกำลังกายในเรื่องความรู้.....	122
ตารางที่	4.11 ความต้องการจำเป็นของผู้ที่ออกกำลังกายในเรื่องพฤติกรรมฯ.....	123
ตารางที่	4.12 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักกายภาพบำบัดที่เน้นการส่งเสริมสุขภาพ.....	131
ตารางที่	4.13 เปรียบเทียบคุณลักษณะของนักกายภาพบำบัดฯ กับมาตรฐานของ องค์รกายภาพบำบัดไทยและต่างประเทศ	141
ตารางที่	4.14 การประมวลวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ	146
ตารางที่	4.15 วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฯ จำแนกตามแนวคิดของบลูม	150

ตารางที่ 4.16	โครงสร้างหลักสูตรกายภาพบำบัดฯ	152
ตารางที่ 4.17	การนำแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ประยุกต์ใช้ในหลักสูตรฯ	156
ตารางที่ 4.18	การคัดสรรเนื้อหาสาระที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หลักสูตรฯ	162
ตารางที่ 4.19	การเปรียบเทียบรายวิชาของหลักสูตรปัจจุบัน – หลักสูตรใหม่	170
ตารางที่ 4.20	วัตถุประสงค์ของแต่ละรายวิชา.....	176
ตารางที่ 4.21	แผนการจัดการเรียนการสอน.....	178
ตารางที่ 4.22	การดำเนินการปรับปรุง / แก้ไข (ร่าง) หลักสูตรฯ.....	183